

CastPna. de 1468 (Sánchez Gozalvo), «--- item, una talladora de basos», inv. S. XVII (Moll, *MiscMtzFerrando*, 1968, 4). «I com baso abeller en la pineda, / de la plaça / palau *brumix* lo closs», GaGirona (*Seidra*, 162).

L'àrea del mot es prolongava Baix Aragó endins: «contra los que escarcarán basos, hurtarán o los mudarán --- no siendo suyos ---» en un doc. de la localitat d'Andorra prop d'Ixar, a. 1614 (*Bol. Hi. Geogr. B. Aragón* 1, 140). En català l'àrea del mot ja comença almenys des del trifini dels Ports de Morella amb el Matarranya i el Baix Ebre, i en tinc notícies orals fins a Alcalatén i la PnaCast.: «un bazo és de suro, dels moderns en diuen *káñez d'abêles*» Coratxà; «un *séti* és tot una rankera ['renglera'] de *bazos*» Canet lo Roig; «en el Barranc dels Abellers hi ha un *bazo*» Cervera del M.; «abans les abelles es feien en *bázox de súro*» Serra d'En Galc. A Vallibona certament hi ha el Barranc de l'Arna, però avui no saben què vol dir, i només us parlen de *sètis d'abelles* ('abellers'). L'abellaire, possessor de ruscs, colliter de mel, es diu *bazéro* a Bellestar i a Borriol, *bazolé(r)* a Xodos, 1961.

DERIV.: *Vaser* [1453, *Ardits* II, 170]; *vaseria*. *Vaset* [Lab.]. *Envasar* [DFa.], neologisme que ha tingut èxit, i que avui ens sembla vell mot català,<sup>1</sup> però és més antic en castellà [1570]; *envasada*, *envasador*: calc del cast.: a l'Alt Aragó és el mot per dir 'embut' (Saravillo, 1965); *envàs* és encara més recent, car fins c. 1920-30 tothom el pronunciava encara com cast. *en vase* (amb -e i amb -s. sorda). Però avui està assimilat.

MOTS SAVIS: *Extravasarse* [Belv.]; *extravasació*: el Dr. Alsina i Bofill distingeix *extravasació d'embassament*, grossa expansió patològica de la sang (pel cervell, per la retina, = cast. *derrame*), aplicant aquell al petit escampament de sang sota la pell, en particular a causa d'un cop, i parlant de taques de la mena de *blau, morat i verdanc* (*Ann. Med. Ac. Ci. Med.* LXVIII, 685, 687). *Intravasació*. *Transvasament*.

*Vaixell*, del ll. VASCELLUM 'vas o recipient petit' (és 'envàs' Arnau de Vilanova, fi S. XIII, *An. Sac. Tarrac.* XXII, V. *mestrejare MESTRE*). 'Atuell': «Anibal carregà lo navili --- de olles, càneters, gerres, e de diverses *vaxells* de terra, qui eren plens de serps, escorpions, calàpets, vibres --- com comensàs la batayla, e los anamics vehessen que-ls tiraven los dits *vaxells* menys-preharen-ho ---; mas après que-ls *vaxells* foren trencatz e les serps ab les affarans correguesen de popa a proa, obtengué --- victòria ---», «lo foc prova lo acer, e la misèria, los hòmens forts; la fornà prova los *vaxells* del oller», AntCanals (*Scipió*, NCL., 82.27; *Provid.*, 115); «un jarrer fa --- dos *vaxells* axí diversats de talla e de nom, la hu dels quals apella *scudella*», en les *Sentències Morals teofràstiques*, ms. mj. S. xv (CoDoACA XIII, 219).

Es prenia en un sentit molt ampli, abraçant receptacles destinats a moltes coses: 'motllo', «un fabre courer qui vol fer una ola de coure: primerament ell ha terra, e fabrica un *vaxell* appellat mollo», *Fi del Comte d'Urgell* (NCL., 106); en el *Li. de Gamaliel* atri-

buït a St. P. Pasqual *veixell* va amb 'gerra' (s. v. *ydra*, *Misc. Fabra*, 173); un gran garbell de terrissa: «una dona pobra, volia purgar froment, e manlevà un *vexell* de terra gran per garbellar; axí com la dona porgava lo froment --- aquell *vexell* --- caygué e trencàs», StVicentF (*Quar.*, 99.83); comprenent morters, etc. «Lo creador / --- / a son plaer, / fa com l'oller / qui, d'una massa, / ne fa terraça, / olla, scudella, / plat, canterella, / morter, librell: / gentil *vexell*, / leig: com se vol», JRoig (*Spill*, 14702). «Lo meu Fill --- los transmudà sis *vaxells* de aygua plen en noble vi», Lluïl (*Benedicta Tu*, 344).

En fi sempre s'ha dit molt dels vasos sagrats: «Lo temple de Déu ensurtzà / car Déu no coneys ne volc amar, / sos *vexels* fas ensurtzar / qu' a son servey eren ordonats, / e tu a mans *surtzes* los as liurats», *Llibre de Daniel*, p. p. MiretS, v. 854; «co-ls *vaxels* del temple eren dits sants, per so car eren a sagrat ús assignats», *VidesR*, 213v2 (*vixells* ms. B, trad. *vasa*); «No romàs e-l monestir sinó un petit d'oli en un *vayxel* de veyre», *VidesR*. I traduint *vas* en el sentit d'instrument de música, veg. Gloss.

En particular ha designat barrils i bótes de vi: «vinum qui erat in ipso *vexel*, in solarío de Mòntar», doc. vigatà de 1097 (*DBal.*, s. v. *jurment*); «la ecclésia dez Pui la avia aredat de bèstias grosses e menudes, e porcs e galines e *vexels*», Conca de Tremp, a. 1242 (PPujol, *Doc. Vg. Urg.*, 8.42); «rausa de *vixell*» o sigui 'ròs de bóta, tartrà', ross. a. 1295 (més cita en DCEC II, 1078b 32; RLR v, 86). «Colomers negú no trenc --- ne les abeyles dels abeylars d'algú encloure <no gos> en carabaces ne en negun altre *vexel*», *CosíTort*. (Ol., p. 141); «fassa *vaxels*, botam o miganes de royre en los boscs de la Vayl de Prats» Prats de Molló a. 1311 (RLR XIII, 8); «no sia tengut d'encórrer sinó solament lo vi e-l *vixel* en què sirà lo vi contengut» traduint «amissionem et incurritmentum vini et *vaxelli*» a. 1235 (*Cart. de Vfr. de Conflent* de 1324, fº 1rº).

Molt sovint en docs. dels Ss. XI-XIV. Però seguí en ús, sobretot tractant-se de bótes grans, o bocois: «un *vexel* on havia entorn 6 somades de vin prim» SdUrg. a. 1400 (*BABL* VI, 477), en els quals se podia entrar per un *uix*: «un *vaxell* ab lo ux de sobra»: Inv. Vic, a. 1423 (*Misc. Fabra*, 171). Llatinitzat en «*vexillum*, cum duabus tinis et ataud, quem ibi habeo» a. 1164, Vic (*InvLC*, s. v. *ataud*, 43). I encara *vixel*, a. 1304 (RLR VII, 44); Camarasa, 1295-9 (cita a *allevar*, Ca. Candi, *MiscHiCat*. II, 181).

En literatura: «axeta o duyl de *vexell*, destapat, buyda lo *vexell*», Eiximenis (*Terç*, § 392). «Obrí-hi celler, / torre, aljup, / prempsa, trull, cup, / e nous *vaxells*», JRoig (*Spill*, 1352); en uns 'regesta' del Matarranya: «nadie sacará *bexells* *vinarios* de la tenencia de Valderrobres» a. 1503 (*Bol. Hi. y Geogr. B. Arag.* III, 158). «DEL CELLER O BODEGA: lo *vaxell* o ahina, en que lo vi o oli cau: cortina», OPou (*ThPu.*, 20).

Avui encara s'usa, en quasi tot el domini cat. occid.: Navès-Busa (petita partida dita *Coll del biséj*, 1964). Nom que s'explica pel que em deien a Noves de Segre: «La Tina és un clot entre dues penyes, en el fons